

ÖLÜMÜN YAŞAMIMIZDAKİ ROLÜ VE BİZE HATIRLATTIKLARI

Enes *radiyallahuanh*'ten rivayet edildiğine göre uzunca bir Hadîs-i şerîfte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri buyuruyorlar ki:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ، كَأَنَّ الْمَوْتَ فِيهَا عَلَى غَيْرِنَا كُتِبَ،
وَكَأَنَّ الْحَقَّ فِيهَا عَلَى غَيْرِنَا وَجَبَ، وَكَأَنَّمَا نُشِيعُ
مِنَ الْمَوْتَى عَنْ قَلِيلٍ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ. بِيُوتُهُمْ
أَجْدَاثُهُمْ، وَنَأْكُلُ تَرَاثَهُمْ كَأَنَّا مُخَلَّدُونَ مِنْ بَعْدَهُمْ.
فَطُوبَى لِمَنْ شَغَلَهُ عَيْبُهُ عَنْ عُيُوبِ غَيْرِهِ

“Ey insanlar! Sanki ölüm dünyada bizden gayrisine yazılmış. Sanki dünyada Hakk'a itaat bizden başkasına vacip olmuş. Sanki ölenleri az sonra bize geri döneceklermiş gibi uğurluyoruz ve o ölenlerin mallarını yiyoruz. Onlardan sonra biz sanki dünyada ebedî kalacakmışız gibi düşünüyoruz.”

يَا أَيُّهَا النَّاسُ، كَأَنَّ الْمَوْتَ فِيهَا عَلَى غَيْرِنَا كُتِبَ

- Hadis biraz uzun olduğu için kelimeleri izah ede ede ilerlemeyi düşünüyorum.-

*yaeyyühennas.*¹

“Ey insanlar” demek. Demek ki Peygamber Efendimiz büyük bir kalabalığa hitap etmiş. Belki bir hutbe olabilir.

Keennel mevte fiha alâ gayrinâ kutib.

Peygamber Efendimiz “ey insanlar” diye hitap ettikten sonra,

“Sanki ölüm orada...”

Orada dediği dünya hayatı, yani bu âlemi kastediyor.

ala gayrina kütibe.

“Bizden gayrisine yazılmış.”

Sanki biz ölmeyecekmişiz de ölüm bizden başka varlıklara yazılmış. Sanki bize ölüm hiç gelmeyecekmiş gibi...

وَكَأَنَّ الْحَقَّ فِيهَا عَلَى غَيْرِنَا وَجَبَ

Vekeennel hakka fiha alâ gayrinâ vecb.

“Sanki dünyada Hakk’a ibadet bize değil bizden başkasına vacip olmuş”

Allah’ın bize hiçbir hitabı, emri, isteği yokmuş gibi.

Bu neyi gösteriyor?

¹ *Râmûz, 183, r. 5.*

İnsanlar öyle bir davranış içindeler ki sanki hiç ölmeyecekler, ölümü, ahireti, Hakk'ı düşünmüyorlar. Sanki Hakk'a riayet etmek onların üzerine yazılmamış, bir takım kulluk görevleri yokmuş gibi hareket ediyorlar.

وَكَأَنَّمَا نُشِيعُ مِنَ الْمَوْتَىٰ عَنْ قَلِيلٍ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ.
بِوَتِهِمْ أَجْدَاهُمْ،

Vekeennema nüşeyyi'u mine'l mevtâ ankalîlin ileynâ râciûn buyûtuhum ecdâsum.

“Sanki biz ölenleri az sonra bize geri döneceklermiş gibi uğurluyoruz. Sanki kabirleri evleriymiş de o eve bırakmışız onları, biraz sonra döneceklermiş gibi teşyi ediyoruz.” Teşyi-i cenaze; yani cenazeyi kabre götürüp gömmek demek. Sanki döneceklermiş gibi, yani üzölmüyoruz, geri gelmeyeceklerini düşünmüyoruz, ölümden etkilenmiyoruz, ölen-den ibret almıyoruz, insanların çoğu sanki ölenler biraz sonra döneceklermiş gibi düşünüyor.

وَنَأْكُلُ تَرَاتِهِمْ كَأَنَّا مُخَلَّدُونَ مِنْ بَعْدِهِمْ.

Vene'külu turâsehum.

“Ve o ölenlerin mallarını yiyoruz.”

Mirasları bize geliyor, biz onların mallarını yiyoruz.

Keennâ muhalledûne minba'dihim.

“Onlardan sonra biz sanki ebedî dünyada kalacakmışız gibi düşünüyoruz.”

Halbuki ibret gözüyle olaylara baksak bizim de öleceğimiz ortada, bizim de geride bıraktığımız malları mirasçılarımız yiyecekler. Onları o tarzda düşünmüyoruz.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz insanlara hitaben böyle söylemiş. İnsanoğlunun genel durumunu tasvir etmiş. Ölümün karşısındaki duygusuzluğunu, ahireti düşünmemesini, haklara, kulluk vazifelerine riayet mecburiyetinde kendisini hissetmemesini dile getirmiş. Bunları böyle söylüyor Peygamber Efendimiz.

Ne mânaya söylüyor?

Böyle olmaması lazım...

O halde nasıl olması lazım geldiğini düşünerek tekrarlayalım; ölüm bizim boynumuza yazılmıştır, bizden gayrisine değil, biz de öleceğiz. Cenâb-ı Hak bizim boynumuza birtakım emirler yüklemiştir, birtakım haklar vardır, biz kul olarak o hakları yerine getirmekle görevliyiz.

Ölüleri gömüyoruz, onlar bir daha bize gelmeyecekler. Onların evleri kabirleri... Biz onların miraslarını yiyoruz, bizim de miraslarımızı başkaları yiyecek, biz de ebedî kalacak değiliz. Gidenlerden bu kaideyi anlamamız, bu işlerin bizim de başımıza geleceğini idrak etmemiz, aklımızı başımıza devşirmemiz lazım.

a. Hazreti Ömer'in Ölümle İlgili Hassasiyeti

Bu arada Hadîs-i şerîfin ibaresini durdurup Hz. Ömer *radıyallahuanh*'dan biraz bahsetmek istiyorum. Rivayete göre Emirü'l Mü'minîn Hz. Ömer *radıyallahuanh* yüzük taşına şu yazıyı yazdırmış:

Kefa bi'lmevti vaizan ya Ömer.

“Ya Ömer! Ölüm sana vaiz olarak yeter.”

Başka birisinin kürsüye çıkıp vaaz etmesine, nasihat etmesine hacet yok, ölüm bir vaizdir. Sanki kürsüye çıkmış da insanlara vaaz ediyor, gerçekleri hatırlatıyor, ikaz ediyor, ihtar ediyor.

Yüzüğün taşına bu yazıyı yazmanın sebebi ne?

Yüzük o devirde pratik bir amaçla kullanılıyor. Yüzüğün taşına bu yazı yazılıyor. O yüzük, o şahsın parmağına takılmış, onun malı.

Mektuba ve yazdığı yazıların altına mühür olarak da kullanılıyor -yazdıktan sonra mührünü basmak istediği zaman- mühür başka bir kütuda veya yerde değil, parmağında, parmağını çevirecek yazının üstüne ismiyle beraber basacak.

“Ya Ömer!” diyor kendisine hitaben, ismiyle beraber bu nasihat de çıkmış oluyor.

"Sana vaiz olarak ölüm yeter ya Ömer!"

Mektubu gönderdiği, nameyi gönderdiği kimseye de yeter. O imzayı okurken insan daha çok duygulanır, biz de daha çok duygulanıyoruz.

Hiz. Ömer gibi Aşere-i Mübeşşere'den cennetle müjdelenmiş Peygamber Efendimiz'e kız vermiş, onun kayınpederi olmak şerefine yükselmiş, ashabının ileri gelenlerinden, Ümmet-i Muhammed'in başına geçirilmiş mübarek bir zât. Kur'an-ı Kerim'de, birçok hususlarda onun rey'i takviye edilmiş ama o ölüme böyle bakıyor ve ölümden etkileniyor ve ölümü unutmamak için yüzüğünün taşına bu yazıyı yazdırmış da mühürlediği her yazıya yüzüğünü bastığı zaman bu hakikati karşısında görüyor.

Tasavvufta da ölümü düşünmek bunun için büyük bir yer alır. Ölümü düşünmek bir vazife olarak dervişler tarafından yapılır. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz başka Hadîs-i şerîflerinde;

أَكْثَرُوا ذِكْرَ الْمَوْتِ

Eksiru zikrel mevti.

Diye bize tavsiyelerde bulunmuş.

“Ölümü çok düşünün.”

Ölümü unutmayın, öleceğinizi hatırı-
nızdan çıkarmayın. Ölümü unutmamak, insanı
çok uyandıran kıymetli bir husustur. Çünkü in-
san öleceğini bilince ona göre davranır, ölme-
den evvel yapması gereken işleri acele acele,
çabuk çabuk vaktinde yapmaya çalışır. Hayrı
tehir etmez, tövbeyi çabuk yapar.

Tövbe konusunda da Peygamber *sallal-
lahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in yine Hadîs-
i şerîfi var;

عَجِّلُوا بِالتَّوْبَةِ قَبْلَ الْمَوْتِ

Accilu bittevbeti kable'l mevti

“Allah’a dönüşü, tevbe-i nasûhu, Allah
yoluna girişi, gerçek bir dönüşle, ölüm gelme-
den evvel çabuk yapınız” diyor.

Hani bazıları diyorlar ki;

“Yapacağım, başlayacağım; tövbe kâr olacağım, içkiyi, kumarı bırakacağım, sakal bırakacağım, namaza başlayacağım, hacca gideceğim ama şöyle bir emekli olayım da öyle” diyor. Öyle değil, Peygamber Efendimiz emekliliğe bırakmayı uygun görmüyor.

“*Accilu tacil* ediniz, acele yapınız!”

Neden?

Ansızın geliverir ölüm. Ne zaman geleceğini de Allah’tan gayri kimse bilmez. Ölümün kime ne zaman geleceğini bilmiyor.

Sırayla da gelmediđi muhakkak!

Yaş sırasına göre insanları dizelim, en yaşlılar ölsün, sırayla ötekiler ölsün gibi bir kâide olmuyor. Bazen gençler, yiğitler, pehlivanlar, zenginler, padişahlar, hükümdarlar, devletliler, şevketliler ölüyor, fukaracık, sefalet içinde yaşayan insan, uzun zaman yaşayabiliyor. Ne zenginlikle alakalı, ne sıhhatle alakalı... Bazen turp gibi sıhhatli bir insan, bir trafik kazasında göçüp gidiveriyor.

Eski devirlerde de buna benzer olaylar olmuş.

Binaenaleyh ölümün en çok nesinden ibret alacađız?

Ansızın gelivermesinden, hiç beklemediğin bir zamanda apansız gelip de yakana Azrail'in yapışivermesi hususu önemli. Bunun için ölüme hazırlanmak lazım.

Ben tasavvuf kitaplarında bakıyorum dervişliği tasavvufu anlatıyorlar...

Çok önemli bir konu, çeşitli şekillerde tarifler yapmışlar, yüzlerce, binlerce tarifi olduğu söyleniyor. Tasavvuf önemli bir konu... Önemli bir noktasına işaret ederek "tasavvuf şudur" filan diyorlar. Ben de diyorum ki:

"Tasavvuf, insanın ölüme hazırlıklı olmasını sağlayan, tedbirleri öğreten ilimdir. Yani insan nasıl ölecekse ona göre tedbirini alarak hazırlıklı gezmeli. Nerede ölüm gelirse; 'dur, biraz daha bekle de şu hazırlıkları yapayım, eksikleri tamamlayayım' diyecek bir hali olmamasıdır" diyorum. Gerçekten de tasavvufta böyle insanın ölüme hazırlanmasına dair çok tedbirler, nasihatler vardır.

Ölüm soğuk, tatsız bir şey. Keşke hep böyle tatlı şeylerden bahsetse insanlar. Gülden, sümbülden, bahardan, çiçekten, kelebeklerden, güneşli havalardan, manzaralardan, tatlılardan, kebaplardan, kaymaklardan, hep güzel şeylerden bahsetse. Bizim hocamız

tatlı tatlı söylerdi; cennetmekân *rahmetullahi aleyh* Mehmed Zahid Kotku Efendimiz hazretleri bir şairin şirini böyle edalı edalı, ağır ağır telaffuz ederdi, söylerdi, derdi ki;

“Fâni dünya hoştur ama ahret, mevt olmasa.”

Güzel bu dünya ama ah bir de ölüm olmasa, sonunda ölüm gelmese...Ölüm var, o halde fâni dünyanın hoşluğuna aldanmamak, takılmamak gerekiyor. Dost acı söyler, düşman güldürür denildiği gibi, ölüm de acı ama insanın ölümü düşünmesi kendisini kurtaracak bir duygu oluyor.

Hem dünyada yapması gereken işleri çabuk yapar, ihmal etmez. Hem kötülüklerden rahatlıkla, çabuklukla kesilir. Ölüm birçok kimsenin tövbekâr olmasına sebep oluyor. Bakıyorsunuz annesi ölmüş, çok sevdiği annesi ölünce bu olay çok tesir ediyor, bakıyorsunuz şahıs hemen namaz kılmaya başlamış, annesinin namına hacca gitmiş, kendisi için hacca gitmiş, tesbih çekmeye, hayır hasenât yapmaya başlamış.

Gördünüz mü?

Ölüm birisinin iyi bir insan olma yoluna ayak basmasına sebep oluyor.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz Hadîs-i şerîfi böyle bir ifade ile başlatmış, sözünü böyle açmış.

Ey insanlar sanki ölüm bizden başkasına yazılmış, bize değil de bizden başkasına yazılmış. Sanki hak bizim boynumuza borç değil, haklara ve hukuka riayet etmek bizim borcumuz değilmiş gibi yaşıyoruz. Ölüleri gönderiyoruz ahirete, sanki biraz sonra bize geleceklermiş, kabirleri evleriymiş de orada biraz kalıp geleceklermiş gibi etkilenmeden, titremeden, ürpermeden bu işi yapıyoruz, ibret almıyoruz.

Halbuki "Böyle olmamız lazım" diye ifade ediyor.

Onların miraslarını yediğimiz gibi biz de ebedî kalacağımızı sanıyoruz, halbuki bizim de miraslarımızı başkaları yiyecek diye anlatıyor. "Bizim" diye söylüyor.

Bu büyüklerin üslubudur. "Bizim" diye söylerler.

Ama maksat "Ey muhatabım sen anla!" demektir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz, dünyanın ve âhiretin her türlü inceliklerini bilen takvada en üstün, en ileri

olan, Allah'tan en çok korkan, Allah'ı en çok seven, Allah'a en güzel kulluk eden insan. Elbette o iyi biliyor ama böyle bir üslup güzel, kibar bir üsluptur.

“Sen ölümü hiç düşünmüyorsun, ölümden hiç ibret almıyorsun, sanki o ölen insan geri gelecekmiş gibi düşünüyorsun, ölenin mirasını yiyorsun da senin de mirasını yiyeceklerini düşünmüyorsun” desen, “sen, sen, sen,” diye itham edici konuştuğun zaman, karşı tarafta bir reaksiyon uyanıyor ve kızıyor. “Allah, Allah” diyor bu sefer, sende bir bahane, kusur arıyor, senin nasihatini kabul etme yoluna geçmiyor da, senin nasihatine karşı bir bahane bulup da, bir kusurunu bulup da onu reddetme tavrına düşüyor.

Halbuki “biz böyleyiz işte” deyince, bu da benim gibiymiş bende böyleyim diye düşünüyor. Söyleyen gibiyim ben de diye o zaman insaflı bir yaklaşımla yaklaşıyor, sözü kabul etmesi mümkün oluyor. Bu üslup da bir üsluptur, nasihat üslubudur.

Hatipler de Bayram ve Cuma hutbesine çıktıkları zaman ne yaparlar?

Bir arada ekseriyetle söylenen bir söz vardır belki siz de duymuşsunuzdur.

Usikum venefsiye'l âsiyete bitakval-lahi vetaatih.

“Size ve kendi âsi nefsimе takvayı, Allah’a ibadet ve itaat etmeyi tavsiye ederim” derler.

Cemaat, bunun da nefsi böyle, kendi nefsine nasihat ediyor diye pek üzölmüyor, alınmıyor, tabii karşılıyor.

“O öyle olduğu gibi, ben de öyleyim” deyip insaflı düşünüyor, kusurunu, kabahatini kabul etmesi kolay oluyor.

Efendimiz’in söyleyiş tarzından ibret almamız lazım, yoksa Peygamber Efendimiz’in bu anlattığı durum, kendisinin durumu değil. Ölümü hiç hatırından çıkartmayan, ahireti daima düşünen, Allah’ı daima anan, daima niyaz halinde olan, her hali dua, her anı, her nefesi ibadet ve zikir olan, çok yüksek bir yaşam tarzı ile yaşamış. Bizim için çok ibret halleri var, ibret alacağımız örnek insan.

Onun için daima sünnet-i seniyyeye sımsıkı sarılmak önemlidir diyoruz. Her sözümüzde, vaazımızda bunu açıkça beyan ediyoruz ama Peygamber Efendimiz ne kadar mütevazı bir üslup ile tatlı bir tarzda nasihatini yapıyor.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in diğer dualarına ve yaşam tarzına baktığımız zaman “Ben insanların en yükseğiyim, Makâm-ı Mahmûd’un sahibiyim. Allah bana dünyada ve âhirette en yüksek insan olma şerefini verdi, peygamberlerin, kulların en üstünü benim, peygamberlerin seyyidiyim, evvelin ve ahirinin efendisiyim...” deyip de bir tavır takınmamış. Kul gibi, kulluğunun idraki içinde miskinlerle, fakirlerle haşır neşir olarak çocukların gönlünü yapacak tatlı sözler söyleyerek çok mütevazı bir hayat yaşamış. Çok mütevazı ve güzel ahlaklı bir davranış sergilemiş, bizim için çok büyük ibret.

Biz de bu tarzda düşünmeliyiz, bu sözlerden etkilenmeliyiz. Ölümü hiç unutmamalıyız ve ölüme hazırlanmalıyız. Yapacağımız hayırları erken, tövbemizi çabuk yapmalıyız. Kötülüklerden hemen kesilmeliyiz.

İnsanoğlu kötülük, kusur, kabahat, günah yapar mı?

Yapabilir.

Yapıyor.

Şaşıyor, ayağı kayıyor, bir anı öteki anına uymuyor. Gündüz iyi arkadaşlarla iyi,

geceleyin fena, kötü arkadaşlarla kötü olabiliyor ama sonra da pişman oluyor.

“Hay Allah, ben o arkadaşın yanına niye gittim, o günahı niye işledim, keşke yapmasaydım, ayıp oldu, günah oldu, yazık oldu vah vah!” diyor.

Eski Türkçe'mizde "yazık" sözü de "günah" demek, biliyor musunuz?

Şimdiki dilimizde başka bir mânaya kaymış.

“Falanca insana yazık oldu” ne demek?

Eski Türkçe'de, " yazık falancaya, günah işledi " demek oluyor.

On dördüncü, on beşinci yüzyılda "yazık" kelimesi "günah" mânasına kullanılmış.

Peygamber Efendimiz'in başka söylediği sözler bunların arkasından hemen geliyor.

b. Başkasının Ayıbıyla Uğraşmayı Kendi Ayıbı İle Uğraşana Ne Mutlu

Diyor ki:

فَطُوبَى لِمَنْ شَغَلَهُ عَيْبُهُ عَنْ عِيُوبِ غَيْرِهِ

Fetuba li-men şagalehu aybuhu an aybi gayrihi.

Tuba kelime olarak -ilk önce açıklayalım- atyep kelimesinin müennesidir yani feminin şeklidir. Tuba, en güzel, en hoş demek. Tuba, Arap dilinde ne kadar hoş mânasına gelen bir tabir olarak kullanılıyor. Bir de Efendimiz'in Hadîs-i şerîfleri var. Tuba, cennette bir ağaç...

“Tuba ağacı diye bir ağaç var, onun adıdır” buyurmuş.

O da en güzel, en hoş olduğundan, cennetin her şeyi hoş. Tuba ağacı da en hoş ağaç olduğundan, o kelimeyle isimlendirilmiş olmalı.

Fetuba.

Binaenaleyh ne mutlu

li-men şegalehu aybuhu anaybi gayri min aybi gayrihi

buyurmuş. Yani, “Ne mutlu o kimseye ki kendisinin ayıbı, başkasının ayıbıyla uğraşmasından kendisini alıkoyuyor, meşgul ediyor.”

Kendi ayıbıyla meşgul oluyor, ne mutlu böyle bir kimseye!

Kendisinin kusuru, ayıbı var mı diye düşünüyor, başkasının ayıbına nazar etmiyor, onunla meşgul olmuyor.

Peygamber Efendimiz "Ne mutlu böyle yapan kimseye!" diye buyurmuş.

Fetuba diyerek ilk cümlelere de bağlamış.

"Ey insanlar sanki ölüm bize yazılmamış, sanki boynumuzda Allah'ın emrettiği bir takım haklar yokmuş, sanki haklara riayet etmek bize vacip değilmiş gibi ölüleri gönderiyoruz, sanki biraz sonra geri geleceklermiş gibi, hiç ürpermeden, korkmadan, onların miraslarını yiyoruz. Sanki biz ebedî kalacakmışız gibi sanıyoruz."

Böyle değil!

Öleceğiz.

Fetuba li-men şegulehu aybuhu li-men min aybi gayrihi

"Ne mutlu kendi ayıbıyla meşgul olana, başkasının ayıbıyla meşgul olmayana!"

O halde Peygamber Efendimiz, ölümden korkan, ölümü düşünen bir müslümanın güzel bir duygusuna işaret ediyor.

"Ne mutlu kendi ayıbıyla meşgul olup o meşgul olması, başkasının ayıbıyla meşgul olmasını engelleyen kişiye!" diyor.

Tabii ki insan bir işle meşgul olurken öteki işi yapamaz. Bir işi düşünürken öteki işi

düşünemez. Hepsini düşünmeye kalktı mı kafası karışır, tane tane ve bir bir düşünürse, her işi güzel düşünür. Kendi ayıbını düşünürken, o düşünmesi, başkasının ayıbını düşünmekten alıkoyuyor. Demek ki nefsimizi meşgul edeceğiz.

Neyle meşgul edeceğiz?

Kendi ayıbımızı düşünmekle...

Önce kendi ayıbımızı düşünelim, onu düzeltmeye çalışalım çünkü kendimizden biz sorumluyuz.

Başkası?

Sorumluluk ona ait, ne diye onun sorumluluğuna ait işi düşünüyoruz da, kendimizi düşünmüyoruz.

Bizi gelip de başkası mı düzeltecek?

Kendimiz düzelteceğiz.

O halde ilk önce kendi işimizi kendimizin halletmesi gerekiyor, başkasından bir şey gelmeyeceğine göre, iyi insan olacaksak, kendi ayıbımızı kendimiz düzeltip ondan kendimiz vazgeçeceğiz.

Binaenaleyh kendimizi, kusurlarımızı, ayıplarımızı düşünmeliyiz.

Sormalıyız, dinlemeliyiz çevreyi, bize neler diyorlar?

Tenkitler hangi konularda geliyor?

Biz bir yerde oturup sohbet ettikten sonra kalkıp gidince arkamızdan neler diyorlar?

Düşmanlarımız neler diyor?

Dostlar insanın ayıbını söylemez. Sorarsın, o zaman bile söylemez. Sever, seven insan gözüyle baktığı için kusurunu görmez, kusurunu görse de hüsn-i tevilde bulunur.

Hüsn-i tevil ne demek?

İyi bir yorumla yorumlar demek.

Herhalde şu sebepten yapmıştır, der. Sana itimat eder, onu kusur olarak görmez ama düşman, ayıp olmayan, kusur olmayan şeyi bile kusur gibi görür, bağırır, çağırır, haksız yere tenkit eder. Bunların misallerini çok görüyoruz, o bakımdan düşmanların sözleri de çok önemli.

Düşmanı kızdırmalı, konuşturmalı, saydığı döktüğü şeyleri banda, teybe almalı, not etmeli. Bunların hangisi bende hakikaten kusur olarak mevcut diye düzeltmeli. Bu da bir yol. Düşmanın tenkitlerini dinlemek de önemli. Haksızsa, haksızlık etmiş, iyi düşünmemiş, işin şu tarafını bilmiyor deriz geçeriz

ama haklıysa, gerçekten bende bu kusur var o halde bundan vazgeçeyim der.

Yine Hz. Ömer'e geldi söz.

Hz. Ömer *radiyallahuanh* sahabenin itimat ettiği, sevdiği arkadaşı olan bazılarına sorarmış,

Söyle bakayım, benim ayıbım nedir?

Ben Emirü'l Mü'minîn'lik, halifelik yapıyorum, halk benim aleyhimde neler konuşuyor, benim ne kusurum var?

Diye sorarmış.

Selmân-ı Farisî'ye, Ebû'd Derdâ *radiyallahuanhuma* gibi doğru sözlü, dobra dobra söyleyen kimselere, sahabelere sorarmış.

Hatta şikâyet ediyorlar, diyorlar ki,

“Zaman o kadar bozuldu ki, bu devirde insana bir ayıbını söyleyen bir arkadaş da kalmadı.” Demek ki doğru arkadaş, insana samimiyetle hatasını söyler, düzeltsin diye.

“Kardeşim ben sende şöyle bir kusur görüyorum, yahu bunu yapmasan daha iyi olacak, ben seni sevdiğim için, kusuruma bakma bunu söylemeden duramadım” der.

Böyle diyen insan kalmadı mı?

Demek ki yakın arkadaşlık, samimiyet yok. Kimse kimsenin ayıbını gidip de söylemiyor diye eskiler şikâyet etmiş. Etrafında kendilerine ayıplarını söyleyecek dost insanlar aramışlar.

Nakıs, iç âlemi gelişmemiş, duyguları olgunlaşmamış, bilgeleşmemiş, hakîmleşmemiş insanlar da ayıbının söylenmesine kızarlar. Ayıp söyleyen kimseyi kovarlar. Birtakım yöneticiler etrafında doğru söyleyen insanları barındırmazlar. Bu yanlıştır, çok yanlıştır. Hem kendileri için, hem devletin işleri bakımından yanlıştır. Çünkü o doğruyu söyleyenler kovulunca etrafta dalkavuklar toplanır, işler çok yanlış noktaya gider.

İnsan kendi ayıbıyla meşgul olacak ve kendi ayıplarını bulmaya, sonra o ayıplarını düzeltmeye, yok etmeye çalışacak. O ayıpların yerine güzel şeyleri, faziletleri, huyları, davranışları, hareketleri, meziyetleri elde etmeye gayret edecek.

c. Ölüme Hazırlanmamız Lazım

Allahu Teâlâ hazretleri bizleri böyle bir gayret içinde olan uyanık müslümanlardan ey-

lesin. Ölümün geleceği haktır, ölüme hazırlanmamız lazım. Elimizde hayatımız, büyük bir nimet ve fırsattır.

Yaşıyoruz!

Çok büyük bir nimet!

Çok büyük bir devlet!

Yaşıyoruz *elhamdülillah!*

Güzel bir şey...

Neden güzel?

Çünkü yaşayarak cenneti kazanabilir, güzel ameller işleyerek âhiretteki mertebemizi artırabiliriz. Öldükten sonra bu işler biter, sadaka-i câriyesi olanlar hariç insanın ameli kesilir, defteri dürülür, kapatılır.

O bakımdan hayat, çok büyük bir fırsattır. Ölüm de haktır, birden gelebilir, ölüme hazırlanalım. Hayatın kıymetini bilelim, bir saniyemizi bile boş geçirmeyelim, faziletleri elde etmeye çalışalım, nakısalardan, kötü şeylerden de kendimizi sıyırmaya, temizlemeye, kurtarmaya çalışalım. Devamlı bir gayret içinde olalım, iki günümüz bir olmasın. İkinci günümüz, birinci günümüzden biraz daha ileri, biraz daha yüksek olsun ve sonunda kaymak, bal, şeker, lokum gibi tatlı, hoş insanlar, müs-

lûmanlar olarak yaşayalım. Herkes bizden hayır görsün, hayır elde etsin. Arkamızda hayır bırakalım, bir gün gelip bizim de vefatımız olacak.

Mevlânâ hazretleri *şeb-i arûs* buyurmuş, vefat gecesini böyle anmış, yani düğün gecem.

Niçin düğün, bayram?

Çünkü Allah'a kavuşmaya gidiyor.

Geçen gün gazetede gördüm, bir vefat ilanı, çok değişik bir ilan, sevinçli bir haber veriyormuş gibi bir başlık atarak âhirete göç ettiğini beyan etmiş.

Neden?

Çünkü âhirette insan cennete gidecekse, bu ölüm çok tatlı bir şey. İnsanın cennete gitmesi için, hayatın devam etmesi bir mâni oluyor. O bittiği zaman, âhirette cennetlik ise insan, iyi bir tarafa gittiğinden düğün, bayram oluyor. Ölümü düğün, bayram olan kimse olmayı, Allah hepimize nasip etsin.

Bir Arap şairinin, Türkçe'ye de tercüme edilmiş bir şiiri var, zaman zaman söylerim;

“Yâdında mı, doğduğun zamanlar?

Sen ağlar idin gülerdi âlem,

Bir öyle ömür geçir ki

*olsun mevtin sana hande, halka ma-
tem.”*

Diyor şair.

Arapça bir şiirin tercümesidir bu.

Yani diyor ki;

"Hatırlıyor musun sen doğduğun zaman nasıldın?"

Hatırlamaz tabi nasıl doğduğunu be-
bek. Sen ağlar idin ama gülerdi âlem, sen ci-
yak ciyak bağırırdın, belki acı çektiğin için de-
ğil ama doğduğunda bebek ağlar. Ağlaması do-
ğuşunun bir işareti olur. Dışarıda bekleyen ba-
bası, "tamam bizim çocuk dünyaya geldi" diye
viyak viyak bağırmadan anlar. Sen ağlardın,
gülerdi âlem, senin ağlamana kimse aldırılmaz,
herkes güler. Neden? Bir çocuğumuz oldu diye
sevinir. Ama bu güzel sahneyi göz önüne seri-
yor şair,

"Yâdında mı, doğduğun zamanlar?

Sen ağlar idin gülerdi âlem,"

Herkes, bütün âlem halkı gülerdi.

" Bir öyle ömür geçir ki

*olsun mevtin sana hande, halka ma-
tem.”*

Ömrünü öyle güzel bir tarzda geçir ki ölümün senin için bir gülücük, bir tebessüm olsun. Gülerek böyle ahirete gidiş sağlayacak ömür geçir, halk matem etsin. Ah bir kâmil, güzel, olgun, bilge, fazileti yüksek insan, hayır hasenât sahibi, büyük zât ahirete göçtü diye onlar ağlasın. Sen dünyaya gelirken ağlıyordun başkaları gülüyordu, sen ahirete göçerken, sen gül, arkandan, senden ayrı düşenler ağlasın diyor, çok hoşuma giden bir şiiirdir. Mânada çok hoş bir mânadır.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi ahirete gözümüzden perdeler kaldırılıp da cennetteki makamlarımızı görüp de güle güle gidenlerden eylesin. Cennetiyle cemaliyle bizleri, sizleri ve sevdiklerinizi, yani etrafınızda anneniz, babanız, evlatlarınız, akrabanız, dostlarınızla beraber cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin. İki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
15 Cemâziye'l-Âhir 1415 / 18.11.1994

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

